

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ
КАФЕДРА СТРІЛЬБИ ТА ТЕХНІЧНИХ ВИДІВ СПОРТУ
ФЕДЕРАЦІЯ ВІЙСЬКОВОГО ХОРТИНГУ УКРАЇНИ

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ЖУРНАЛ
ВІЙСЬКОВИЙ ХОРТИНГ УКРАЇНИ
Випуск 3

ФЕДЕРАЦІЯ ВІЙСЬКОВОГО
ХОРТИНГУ УКРАЇНИ

ЛЬВІВ – 2024 р.

УДК 796.817.01-057.36(477)
ББК 67.9(4Укр)301.143.1я431
Є80

Схвалено до друку Науково-методичною колегією
Федерації військового хортингу України
(протокол від 04.01.2024 р. № 2).

Науковий консультант

ПРИСТУПА Євген Никодимович – ректор Львівського державного університету імені Івана Боберського, доктор педагогічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, академік «Української академії наук».

Головний редактор

ШИЛО Олексій Миколайович – президент Міжнародної федерації військового хортингу та Федерації військового хортингу України, засновник науково-популярного журналу «Військовий хортинг України», майстер спорту України з хортингу, суддя міжнародної категорії.

Директор журналу

МЕЛЬНИК Наталія Миколаївна – кандидат психологічних наук, військовий психолог, офіцер Збройних Сил України, директор науково-популярного журналу «Військовий хортинг України».

Редакційна колегія

Голова редакційної колегії:

ВИНОГРАДСЬКИЙ Богдан Анатолійович – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, завідувач кафедри стрільби та технічних видів спорту факультету фізичної культури і спорту Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, майстер спорту СРСР зі стрільби з лука, Відмінник освіти України, голова науково-методичної колегії Федерації військового хортингу України.

Члени редакційної колегії:

Оржеховська В. М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри ЮНЕСКО превентивної освіти і соціальної політики Міністерства закордонних справ України, завідувач лабораторії превентивного виховання Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України;

Федорченко Т. Є. – доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України;

Болтівець С. І. – доктор психологічних наук, професор, завідувач відділу розвитку молодіжної політики Державного інституту сімейної та молодіжної політики України;

Є80 Військовий хортинг України : науково-популярний журнал. – Львів, 2024. – Вип. 3. – 967 с.

ISBN 978-966-437-568-6.

Журнал містить результати наукових досліджень, роботи учасників науково-практичних конференцій, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання фізичної культури і спорту. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців фізичного виховання. Видання містить статті, присвячені актуальним питанням сучасної спортивної науки. Дані матеріали підтримують принципи вільного поширення наукової інформації та глобального обміну знаннями задля загального суспільного прогресу. До видання включено роботи з проблем сучасної теорії і практики освіти, навчання та виховання. Авторами наукових праць розміщуються результати науково-дослідної діяльності в галузі педагогіки співробітництва, нових педагогічних технологій соціалізації та самореалізації особистості у військовій справі. У виданні здійснюється популяризація та висвітлення сучасних психологічних досліджень, можливостей і шляхів втілення їх у практику. Друкуються статті, написані на базі проведених авторами емпіричних і теоретичних досліджень. Розглядаються проблеми особистості, когнітивної сфери, питання екологічної, педагогічної, політичної, соціальної, медичної психології, особливості поведінки.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

**УДК 796.817.01-057.36(477)
ББК 67.9(4Укр)301.143.1я431**

ISBN 978-966-437-568-6

© Видавець: Львів, 2024

ПЕДАГОГІЧНІ ПРАЦІВНИКИ У ВПРОВАДЖЕННІ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ МЕТОДИЧНИХ ЗАСОБІВ ВІЙСЬКОВОГО ХОРТИНГУ

ЧОБОТАР Мирослав Васильович
СРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович

***Анотація.** У даній науковій статті охарактеризовано педагогічні підходи у формуванні особистісних якостей під час військово-патріотичної роботи зі спортсменами військового хортингу, визначено особливості патріотичного світогляду учнів спортивних секцій та гуртків військового хортингу закладів освіти, системи національно-патріотичних цінностей військового хортингу для тренування школярів і студентів, чинники науково-інноваційного підходу до змісту, форм і методів проведення заходів з військово-патріотичного виховання та освоєння спортивно-прикладних цінностей військового хортингу школярами і студентами, які займаються у спортивних секціях закладів освіти. Дослідження проводилося для аналізу методик підвищення загальнофізичної підготовки, військово-патріотичного виховання та основ патріотизму школярів і студентів, розкрито методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу з військового хортингу в закладах вищої освіти та військово-патріотичного виховання молоді. Зазначено, що відповідно до поставленої мети окреслено такі комплексні навчальні та виховні завдання: ознайомлення учнівської молоді з основами нормативно-правового забезпечення захисту України, цивільного захисту та охорони життя і здоров'я; усвідомлення учнівською молоддю свого обов'язку щодо захисту України у разі виникнення загрози суверенітету та територіальній цілісності держави; набуття знань про функції Збройних Сил України та інших військових формувань, їх характерні особливості; засвоєння основ захисту України, цивільного захисту, домедичної допомоги, здійснення психологічної підготовки учнівської молоді до захисту України; підготовка учнів до захисту України, професійної орієнтації молоді до служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, визначених чинним законодавством, до захисту життя і здоров'я, забезпечення власної безпеки і безпеки інших людей у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часу. Особливої актуальності набувають ці завдання саме сьогодні, коли Збройні сили України потребують підготовленого резерву, і саме сучасна школа може забезпечити виконання цього завдання, адже саме на заняттях з предмета "Захист України" сто відсотків допризовної молоді здобувають знання та компетенції з початкової військової підготовки, формують почуття високої патріотичної свідомості та національної гідності.*

***Ключові слова:** залучення педагогів і спортсменів, педагогічні підходи, військовий хортинг, особистісні якості, військово-патріотична робота, національно-патріотичні цінності.*

Актуальність наукового дослідження. Стратегією національної безпеки України, розробленою відповідно до Закону України "Про основи національної безпеки України" і затвердженою Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287, чітко визначено основні актуальні загрози національній безпеці України. Найбільш реальну загрозу представляють агресивні дії Росії, що здійснюються для виснаження української економіки і підриву суспільно-політичної стабільності з метою знищення держави Україна і захоплення її території, а саме: військова агресія, участь регулярних військ, радників, інструкторів і найманців у бойових діях на території України; розвідувально-підривна і диверсійна діяльність, дії, спрямовані на розпалювання міжетнічної, міжконфесійної, соціальної ворожнечі і ненависті, сепаратизму і тероризму, створення і всебічна підтримка, зокрема військова, маріонеткових квазідержавних утворень на тимчасово окупованій території частини Донецької та Луганської областей; тимчасова окупація території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя та дальші дії щодо дестабілізації обстановки у Балто-Чорноморсько-Каспійському регіоні; нарощування військових угруповань біля кордонів України та на тимчасово окупованій території України, у тому числі розміщення на півострові Крим тактичної ядерної зброї; блокування зусиль України щодо протидії монополізації стратегічних галузей національної економіки російським капіталом, щодо позбавлення залежності від монопольних постачань критичної сировини, насамперед енергетичних ресурсів; торговельно-економічна війна; інформаційно-психологічна війна, приниження української мови і культури, фальшування української

історії, формування російськими засобами масової комунікації альтернативної до дійсності викривленої інформаційної картини світу.

Виклад основного матеріалу. Аналіз міжнародної обстановки свідчить, що, незважаючи на значне зниження загрози прямої великомасштабної агресії проти України, потенційна військова небезпека залишається, а на деяких напрямках і зростає [1–11; 19–32]. Сучасне міжнародне становище переконує, що така ситуація найближчим часом буде зберігатися. Поки існує загроза для безпеки нашої Батьківщини, необхідні потужні сучасні Збройні сили.

З метою оборони країни держава здійснює систему заходів політичного, економічного, соціального, військового і правового характеру. Це, в свою чергу, передбачає подальше вдосконалення всієї системи військово-патріотичного виховання молоді.

“Захист України, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов’язком громадян України”, – йдеться у Конституції України.

Теоретичні підходи у формуванні особистісних якостей під час військово-патріотичної роботи зі спортсменами військового хортингу. Відповідно до Конституції України з метою забезпечення надійного захисту України і оборони країни Законом України “Про оборону України” визначено, що підготовка держави до оборони в мирний час включає, у тому числі, удосконалення структури, уточнення завдань і функцій Збройних Сил України та інших військових формувань, забезпечення необхідної чисельності їх особового складу, а також їх розвиток, підготовку і підтримання на належному рівні боєздатності, бойової та мобілізаційної готовності до оборони держави, планування їх застосування; забезпечення Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, та правоохоронних органів підготовленими кадрами, озброєнням, військовою та іншою технікою, продовольством, речовим майном, іншими матеріальними та фінансовими ресурсами; військово-патріотичне виховання громадян України, підготовку молоді до служби в Збройних Силах України, забезпечення престижу військової служби. Також цим актом встановлено, що захист України, незалежності та територіальної цілісності України є конституційним обов’язком громадян України. На сьогодні основним законодавчим актом, що визначає зміст, форми і порядок виконання військового обов’язку в Україні, є Закон України “Про військовий обов’язок і військову службу” [12].

Відповідно до зазначеного закону підготовка громадян України до військової служби включає патріотичне виховання, допризовну підготовку, підготовку призовників з військово-технічних спеціальностей, підготовку у військових оркестрах, військових ліцях та ліцях з посиленою військово-фізичною підготовкою, підготовку до вступу у військові заклади вищої освіти та військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти, військову підготовку у закладах вищої освіти за програмою підготовки офіцерів запасу, фізичну підготовку, лікувально-оздоровчу роботу, підвищення рівня освітньої підготовки, вивчення державної мови. Відповідальність за організацію та проведення підготовки громадян України до військової служби в межах повноважень покладається на Міністерство оборони України, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, органи Товариства сприяння обороні України. До цієї роботи можуть залучатись інші об’єднання громадян відповідно до їх статутів.

Порядок організації та проведення допризовної підготовки та підготовки призовників з військово-технічних спеціальностей визначається Положенням про допризовну підготовку та Положенням про підготовку призовників з військово-технічних спеціальностей, які затверджуються Кабінетом Міністрів України [13–18]. Контроль за організацією і проведенням допризовної підготовки та підготовки призовників з військово-технічних спеціальностей, програмним і методичним забезпеченням цієї

підготовки здійснюється Міністерством оборони України та іншими центральними органами виконавчої влади, яким підпорядковані заклади освіти, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування. Допризовна підготовка включається до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, що реалізується у закладах загальної середньої освіти (або структурних підрозділах інших закладів освіти), що забезпечують профільну загальну середню освіту; закладах професійної (професійно-технічної) освіти, якщо певний рівень освіти здобувається на основі базової середньої освіти та проводиться за програмами, погодженими з Міністерством оборони України.

Як вже зазначалось Конституція України визначає захист України обов'язком громадян України, найважливішою функцією держави. Безпека людини, її життя і здоров'я визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Одним із обов'язкових елементів державності країни, атрибутом її самостійності, суверенітету, а також суб'єктом міжнародного життя, є Збройні Сили України. Вони виконують одну з найголовніших функцій держави – захисну.

Готовність Збройних Сил України до виконання своїх функцій значною мірою залежить від її особового складу, зокрема підготовленості молоді до проходження військової служби, і саме сучасна школа може забезпечити виконання цього завдання, адже на заняттях з навчального предмета “Захист України” допризовна молодь формує почуття патріотичної свідомості та національної гідності, здобуває знання та компетенції з початкової військової підготовки [33–48]. Вивчення навчального предмета “Захист України” організовується та проводиться відповідно до вимог Конституції та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України.

Головною метою навчального предмета “Захист України” є формування в учнівської молоді життєво необхідних знань, умінь і навичок щодо захисту України та дій в умовах надзвичайних ситуацій, а також системного уявлення про військово-патріотичне виховання як складову частину національно-патріотичного виховання.

Відповідно до поставленої мети окреслено такі комплексні навчальні та виховні завдання:

- ознайомлення учнівської молоді з основами нормативно-правового забезпечення захисту України, цивільного захисту та охорони життя і здоров'я;

- усвідомлення учнівською молоддю свого обов'язку щодо захисту України у разі виникнення загрози суверенітету та територіальній цілісності держави;

- набуття знань про функції Збройних Сил України та інших військових формувань, їх характерні особливості;

- засвоєння основ захисту України, цивільного захисту, домедичної допомоги, здійснення психологічної підготовки учнівської молоді до захисту України;

- підготовка учнів до захисту України, професійної орієнтації молоді до служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, визначених чинним законодавством, до захисту життя і здоров'я, забезпечення власної безпеки і безпеки інших людей у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часу.

Особливої актуальності набувають ці завдання саме сьогодні, коли Збройні Сили України потребують підготовленого резерву, і саме сучасна школа може забезпечити виконання цього завдання, адже саме на заняттях з предмета “Захист України” сто відсотків допризовної молоді здобувають знання та компетенції з початкової військової підготовки, формують почуття високої патріотичної свідомості та національної гідності.

Предмет “Захист України” є обов'язковим навчальним предметом, який вивчається в закладах загальної середньої освіти упродовж 10 і 11 класів та під час навчально-польових занять (зборів) і навчально-тренувальних занять (дівчата).

Типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти у 2019/2020 навчальному році на вивчення предмета “Захист України” в інваріантній складовій передбачено:

10–11 класи (рівень стандарту) – 1,5 та 2 години за умови виділення 0,5 годин з варіативної складової навчального плану;

10–11 класи (профільний рівень) – 5 годин на тиждень.

Залежно від матеріально-технічної бази закладу освіти, професійної компетентності вчителя кількість годин програмового матеріалу може бути скориговане на 20 відсотків в межах розділу [49–62]. Послідовність вивчення розділів та тем в межах вимог навчальної програми вчитель може коригувати самостійно.

У 2019/2020 навчальному році набирають чинності навчальні програми: “Захист України” для 11 класів закладів загальної середньої освіти (рівень стандарту) та “Захист України” для 10–11 класів закладів загальної середньої освіти (профільний рівень), затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 23 жовтня 2017 року № 1407, у яких імплементовано компетентнісний підхід до вивчення предмета та наскрізних умінь для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці.

Новий навчальний матеріал в 11 класі базується на раніше засвоєних знаннях у 10 класі.

Під час викладання навчального предмета “Захист України”, окрім загальних підходів та принципів (науковості, доступності, достовірності, наочності та ін.), потрібно враховувати те, що молода людина 16–17 років (допризовного віку) складає перше системне враження про Збройні Сили України і в цілому про сучасну проблематику Національної безпеки та оборони нашої держави. Тому, варто акцентувати увагу саме на такій привабливості предмета, а не на заучуванні нормативно-правових актів, військових понять та визначень.

Під час проведення уроків потрібно здійснювати позитивний вплив на учнів під час формування мотиваційної сфери (потреб, мотивів, цілей, прагнень); соціальних цінностей (почуття патріотизму, національної свідомості); особистісних цінностей (гуманність, відповідальність, працелюбність, чесність); соціальної поведінки; громадянської позиції, інших моральних якостей особистості, її поглядів, переконань, життєвих пріоритетів.

Учитель повинен зацікавити учнів навчальним матеріалом через залучення цікавих фактів, пов’язаних з матеріалом, який розглядається, й оволодінням прийомами розумової діяльності задля якісного засвоєння знань. Доцільно ознайомлювати школярів з героями й учасниками АТО і ООС та їх досвідом.

Для стимулювання пізнавальної активності учнів, їх дієву самостійну діяльність під час уроків, бажано використовувати роботу в групах, для чого застосовують:

вправи і завдання до них, що створюють передумови для співпраці, активної участі учнів у процесі навчання;

завдання, що спонукають до діалогу, висловлюванню власних думок, міркувань, позицій, способів розв’язання проблеми;

завдання творчого характеру, під час розв’язання яких учні виявляють ініціативу, самостійність, мають право вибору та власної аргументації;

завдання, що спонукають до обміну думками, враженнями, включають спеціально сконструйовані ситуації вибору та моделюванню життєвих ситуацій.

Для активізації військово-патріотичного виховання у закладах загальної середньої освіти рекомендується вести гурткову роботу відповідного напрямку [63–78]. Під час проведення відповідної роботи необхідно керуватися Концепцією допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді, навчальною програмою “Захист України”, угодою про співробітництво між обласним департаментом (управлінням) освіти і науки та обласним військовим комісаріатом про спільну діяльність з питань військово-патріотичного виховання учнівської молоді.

Навчально-методичне забезпечення, рекомендоване Міністерством до використання в закладах освіти, зазначено у Переліках навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, розміщених на офіційних веб-сайтах Міністерства (www.mon.gov.ua) та Інституту модернізації змісту освіти (www.imzo.gov.ua).

Під час підготовки вчителів до уроків радимо використовувати періодичні фахові видання: загальнодержавний методично-інформаційний журнал “Оборонний вісник” тощо. Зокрема у щомісячному виданні Центру військової політики та політики безпеки (ЦВППБ) журналі “Оборонний вісник” міститься широкий спектр інформації військової сфери, яка може використовуватися вчителями і учнями закладів загальної середньої освіти під час підготовки та проведення уроків з предмета “Захист України”.

Особливістю видання є поєднання інформаційних, аналітичних матеріалів, новин сектора безпеки і оборони України та за військові структури (формування) провідних країн світу. Допоміжним матеріалом для вчителів буде тематичний розділ з вичерпною, підготовленою профільними фахівцями інформацією, в обсягах та змістом навчального матеріалу та періодичністю відповідно до річного тематичного плану. Розділ журналу “Мій погляд”, Internet – сторінка сайту ЦВППБ (www.defpol.org.ua) та електронна адреса (e-mail: info@defpol.org.ua) відкрита для налагодження зворотного зв'язку з аудиторією читачів, обговорення з ними проблемних питань та висвітлення досвіду з питань організації військово-патріотичного виховання, а також для надання відповідей, що виникатимуть під час підготовки до проведення та викладання предмета “Захист України”.

Безпека під час проведення навчальних занять із предмета “Захист України” забезпечується їх чіткою організацією, суворим дотриманням заходів, що визначаються статутами, курсом стрільб, відповідними керівництвами та настановами.

Керівники закладів загальної середньої освіти зобов'язані вживати заходів щодо попередження загибелі та травмування учнів, встановлювати необхідні вимоги безпеки під час роботи з озброєнням та військовою технікою, під час здійснення маршу в район занять, проведення занять, стрільб, спеціальних занять і робіт, своєчасно доводити ці вимоги до учнів та добиватися їх суворого виконання.

Перед початком занять керівник закладу загальної середньої освіти зобов'язаний особисто впевнитись, що для цього створені безпечні умови, учні засвоїли вимоги безпеки та мають достатні практичні навички щодо їх виконання.

Також важливим є підготовка відповідного рівня вчителів, які б могли якісно викладати предмет з врахуванням певних особливостей. Так, навчання з домедичної допомоги передбачає використання певного обладнання (манекени, засоби для зупинки кровотечі тощо).

Відповідно до сучасних технологій вчителі повинні перед початком занять самостійно пройти відповідно курси, успішно їх завершити, після чого додатково пройти курси підвищення кваліфікації за програмою “Викладач-інструктор”. Тільки після цього вони повноцінно зможуть якісно викладати предмет у частині домедичної допомоги. Як окремий елемент слід передбачити контроль якості викладання з вищевказаних питань. Відповідальність за дотримання учнями вимог безпеки на заняттях несуть вчителі предмета “Захист України”. Життя вимагає внесення цілого ряду кардинальних коректив у зміст виховного процесу. Воно повинно виходити з існуючих реалій, нового політичного мислення, обумовлюватися положеннями воєнної доктрини України, враховувати пріоритет загальнолюдських цінностей.

Один з найважливіших напрямів – перехід від екстенсивного до інтенсивного виховного процесу, зорієнтованому на прищеплення конкретній особистості високих політичних, морально-психологічних, моральних і фізичних якостей, військових знань, необхідних умінь і навичок, тобто на кінцевий результат – оптимальний рівень готовності молодого покоління відстоювати незалежність нашої країни. Перебудова військово-патріотичного

виховання потребує оновлення його форм, методів і засобів, виходячи із змінених духовних потреб і інтересів підростаючого покоління, його освітнього рівня та соціально-психологічних особливостей [79–88]. Підвищення ефективності виховного процесу залежить також від організаційних заходів. Здається, що тут ключ до успіху в перенесенні зусиль безпосередньо в трудові, військові та навчальні колективи, посилення індивідуально-виховної роботи за місцем проживання, в молодіжних організаціях тощо. Перебудова військово-патріотичного виховання передбачає глибокий науковий аналіз самого широкого використання даних соціологічних, психологічних і педагогічних досліджень.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати методологічні основи військово-патріотичного виховання, його цілі і завдання, основні методи.

2. Визначити основні напрями роботи вчителя з предмета “Захист України” щодо військово-патріотичного виховання на уроках по розділу “Основи військової служби” з учнями закладів загальної середньої освіти.

3. Перевірити ефективність роботи з військово-патріотичного виховання, що проводиться з учнями закладів загальної середньої освіти під час вивчення розділу “Основи військової служби” предмета “Захист України”.

Психофізіологічні проблеми української молоді, як об’єкта військово-патріотичного виховання. Відомо, що будь-яка виховна система має об’єкт, на який вона впливає. Об’єктом військово-патріотичного виховання виступають різні групи населення країни. У зв’язку з цим розглянемо специфічні особливості молоді як особливої соціально-вікової групи суспільства. Ця група має складну структуру, в якій вчені виділяють підгрупи за соціальною та національною належністю, за основним видом діяльності (учні та працююча молодь), за місцем проживання (міська, сільська). Безумовно, кожна з цих підгруп має свої особливості, але в той же час українській молоді належать і загальні риси.

Розширення спектру духовних інтересів молоді закономірно породжує у неї і нове ставлення до проведення свого вільного часу. У молодих людей посилюється потреба в більш змістовному дозвіллі. Безцільне проведення часу, “знайомство” зі спиртними напоями, наркотиками – зворотний бік медалі, реальний і нерідко бурхливий протест молоді проти невміння захопити її цікавою справою.

Ця організаційна безпорадність часто сприяє прояву інфантильного відношення юнаків і дівчат до участі в самій організації дозвілля, до споживчого стереотипу мислення. Незадоволеність дозвіллям або неможливість реалізувати свої духовні потреби в соціальній практиці призводять до утворення неформальних, важко контрольованих юнацьких структур, які виходять за рамки традиційних мікрогруп, що виникають за місцем проживання. Вивчення цих структур показує наявність в них внутрішньої диференціації за інтересами. Аналіз основних соціальних потреб молоді має важливе значення для підвищення ефективності військово-патріотичного виховання. Потреби в творчому, цікавому, приносили моральне і матеріальне задоволення висококваліфікованій праці, наприклад, створює сприятливі умови для формування інтересів молоді, в сфері ратної праці, характер якої змінився під впливом перетворень у військовій справі. Зростання громадської активності молодих людей, їх політизація сприяють оволодінню політичними знаннями. Розширення діапазону інтересів і зростання загальноосвітнього рівня підсилюють можливість ефективного оволодіння бойовою технікою, усвідомлення соціальної значущості військової служби.

Перш ніж перейти до аналізу рис молоді за соціально-психологічним рівнем, необхідно відзначити, що ще нерідко особливості свідомості сучасної молоді, своєрідність її психології і поведінки пояснюють переважно явищами акселерації і саме з цих позицій підходять до аналізу молодіжних проблем. Дійсно, процес більш раннього

психофізіологічного дозрівання підтверджується цілою низкою медико-статистичних досліджень. Досить сказати, що за останні 30 років 15-річні підлітки додали в рості 12 см, вага їх стала більше на 11 кг. Статева зрілість настає нині, як правило, на 2–3 роки раніше, ніж кілька десятиліть тому [89–94]. Результати психофізіологічного дослідження призовної молоді, проведеного співробітниками Військово-медичної академії кандидатом медичних наук підполковником медичної служби М. М. Решетниковим і кандидатом педагогічних наук майором Є. П. Науменко показали, що до призову в армію регулярні сексуальні контакти мали 18,4 %, періодичні – 33,3 %, рідкісні – 19,9 %, первинний сексуальний досвід мали 10,6 % опитаних, 23 % придбали його у віці від 14 до 16 років. Розрив між психофізіологічною зрілістю і зрілістю соціальної викликає аномалії і колізії, які проявляються в посиленні агресивності молоді, в тотальному споживанні, егоїстичних схильностях.

Процеси, що відбуваються повинні піддаватися постійному науковому аналізу. При цьому дуже важливо підходити до вивчення проблеми комплексно, в тісному поєднанні медичних, соціологічних, психологічних досліджень. З точки зору організації військово-патріотичного виховання це особливо важливо, бо воно, як ніяке інше, переслідує органічну єдність як соціальної, так і психофізіологічної зрілості особистості.

Внутрішній світ молодих людей психологічно надзвичайно складний і в такій же мірі рухливий, мінливий. Сходження людини не тільки по східцях часу, але і по східцях соціального становлення стрімке. При цьому важливо пам'ятати, що сходження в пору юності супроводжується не тільки добродійними поривами душі, але і максималізмом, конформізмом, критиканством. Молоді люди, які страждають цими вадами, особливо важко приживаються в військовому колективі. Це зумовлено самою сутністю і характером ратної праці, мірилом успіху якого є спільна діяльність усіх заради досягнення спільної мети. Протидіючи конформізму, важливо формувати відповідальність. Домогтися, щоб така допомога прийшла вчасно, а головне була б з інтересом і вдячністю сприйнята буває важкою і досить тонкою справою. Молодь виключно вимоглива до інформації: вона вимагає глибини аналізу, роздумів, не сприймає побитих істин.

В системі соціальних цінностей юнацтва велике місце займає орієнтація на майбутню військову службу. Вже сама необхідність розлучитися зі звичним життям, влитися в новий колектив, підлеглий строгим статутним вимогам, скорегувати свої плани на майбутнє не може не викликати змін не тільки в свідомості, але і в поведінці молодої людини. Це не може пройти для нього безслідно і не викликати порушення міжособистісних зв'язків. Майбутнє розставання з батьками, близькими, друзями викликає, хоча різні за своєю силою, але досить серйозні переживання. Певна заклопотаність з'являється перед необхідністю підпорядкування волі іншої людини – командира, армійському укладу, приписами військової дисципліни.

За даними соціологічного дослідження, проведеного серед призовної молоді міст Києва, Дніпра і Харкова, 47% призовників на першому році служби важко переносять розлуку з рідними, 29% зустрілися зі значним труднощами під час адаптації в колективі, 26,5% опитаних заявили, що вони болісно реагували на сувору регламентацію армійського життя.

Результати того ж дослідження свідчать, що переважна більшість молоді (94%) виявилось невідповідно до обслуговування самих себе в побутовій сфері (невміння підшити комірць, відсутність навичок для здійснення господарських робіт – миття підлоги, прибирання приміщень і так далі). На думку опитаних офіцерів, тільки близько 24% призовників психологічно готові до служби. У багатьох випадках це є наслідком надмірно турботливим, надмірно поблажливим батьківським піклуванням, яке народжує страх і розгубленість юнаків перед труднощами, нездатність самостійно приймати відповідальні рішення. Ось чому важливо так поставити військово-патріотичну роботу, щоб кожен захід, спрямований на формування у юнацтва оборонної свідомості,

переслідував би і мету вироблення у молодих людей імунітету до труднощів. Підсумовуючи все сказане, можна зробити висновок про те, що українську молодь як об'єкт військово-патріотичного виховання, на наш погляд, слід розглядати з двох тісних взаємопов'язаних аспектів.

По-перше, як соціальну групу, а також представників різних національностей, яким притаманні загальні соціальні риси. У той же час ряд соціологічних досліджень показує різні рівні кореляційних зв'язків між соціальним, національним положенням юнаків і їх орієнтацією на професію офіцера, різні види Збройних Сил та роду військ, ступенем морально-політичної та психологічної готовності до перенесення труднощів військової служби, поведінкою в екстремальних умовах навчально-бойової обстановки.

По-друге, молодь можна розглядати як особливу вікову групу з притаманними їй специфічними соціально-психологічними якостями. У віковій групі від 10 до 14 років відбувається процес вироблення відношення до захисту Батьківщини, розуміння її необхідності. Для цього віку характерне високе емоційне сприйняття зовнішнього боку героїчної поведінки старших поколінь [95–99]. У цей період молодь схильна до наслідування діям старших, які сприймаються ними як в реальному житті, так і у вигляді художніх образів відображаються в літературі, кіно, мистецтві. Її увага зосереджується на найбільш яскравих, доступних для розуміння сторонах людської поведінки. Велике місце при цьому займає ігровий момент.

Далі стоять більш складні стадії фізіологічного, психологічного та соціального розвитку, розглянуті нами вище. Все це дозволяє виділити такі соціально-демографічні групи молоді або конкретні об'єкти впливу всієї системи військово-патріотичного виховання: перша – молодь у віці від 15 до 18 років; друга – молодь у віці від 19 до 21 року; третя – молодь у віці від 22 до 30 років. Чим можна пояснити таку диференціацію об'єкта виховання? Перш за все тим, що кожна із зазначених груп-шарів знаходиться на певному етапі – періоді соціального становлення в чітко фіксованих суспільних умовах. З іншого боку, ці групи відрізняються не тільки ступенем соціальної орієнтації на суспільну значимість захисту завоювань, але і можливостями особистої участі у вирішенні завдань зміцнення обороноздатності країни.

У віковій групі від 15 до 18 років молоді люди знаходять конституційно-правову відповідальність перед суспільством, досягають певної громадянської зрілості. У цей період розуміння необхідності збройного захисту України трансформується в розуміння її соціальної значущості. Підготовка юнаків до військової служби впливає на вироблений стереотип поведінки. У роки, що передують призову на дійсну службу, особливо зростає інтерес до інформації про Збройні Сили України.

Переважна більшість молоді, що входить у вікову групу від 19 до 21 року, проходить службу в рядах Української армії і військового флоту. Юнаки відчують на собі найбільше вплив системи військово-патріотичного виховання, ратної праці, всього комплексу умов та факторів, обумовлених всім укладом військової служби. У цей, період вони досягають відомої соціальної зрілості.

У віці від 22 до 30 років молоді люди вже не тільки включаються в систему існуючих суспільних відносин і закріплюються в ній, а й досягають “дорослого” рівня освоєння цих відносин, вступають на шлях самостійного творчого здійснення соціальних ролей і функцій. В системі військово-патріотичного виховання – це носії соціального досвіду, накопиченого в період служби в Збройних Силах України. На особливу увагу в світлі військово-патріотичного виховання вимагають до себе воїни, які брали участь в бойових діях у Республіці Афганістан та в інших країнах у підрозділах спеціального призначення. Як показують психофізіологічні і соціально-психологічні дослідження, ця категорія молоді відрізняється більш складним спектром суспільної свідомості, високої соціальної зрілості і життєвим досвідом, набутим в короткі строки під впливом екстремальних умов.

З психофізіологічної точки зору вони відрізняються від своїх однолітків психологічною адаптованістю до страхітливих реалій сучасного бою. У ряді випадків це призводить до емоційної холодності, до імпульсивної або, навпаки, депресивних стереотипів поведінки. Придбаний ними “особливий статус в сім’ї” сприяє розгальмуванню при мінімізації стримуючих факторів. При цьому слід враховувати, що процес реадаптації значно довше за своїми термінами процесу адаптації і триває протягом декількох років.

Не можна не бачити прагнення цієї групи молоді до об’єднання в свою організацію (наприклад, клуби воїнів-інтернаціоналістів). В основі такого об’єднання лежать інші мотиви, ніж які притаманні неформальним об’єднанням молоді взагалі. Якщо другим притаманні мотивація задоволення своїх інтелектуальних інтересів, проведення дозвілля тощо, то першим притаманні активні суспільно-політичні мотиви, пов’язані, перш за все із забезпеченням своєї соціально-правової захищеності. Однак, в цілому ця категорія молоді, відрізняючись від своїх однолітків більш високою соціальною зрілістю, може бути використана як потужна сила активізації військово-патріотичного виховання у вирішенні завдань перебудови і прискорення соціально-економічного прогресу в сучасних умовах. Зауважимо також, що система військово-патріотичного виховання повинна бути націлена на пропаганду мужності, відваги і стійкості воїнів-інтернаціоналістів.

Все це дає підставу говорити про гостру необхідність активного залучення молодих людей в соціальну практику, в різнобічну суспільно корисну діяльність, використання їх в організації військово-патріотичної роботи, в пропаганді героїчних подвигів воїнів – продовжувачів традицій старших поколінь захисників України.

Висновок. Таким чином, розроблені педагогічні підходи у формуванні особистісних якостей під час військово-патріотичної роботи зі спортсменами військового хортингу, методика формування військово-патріотичного світогляду учнів спортивних секцій військового хортингу, прикладної психофізичної підготовки засобами військового хортингу – національного професійно-прикладного виду спорту України спрямована на підвищення ефективності процесу досягнення успішності в умовах навчання, тренування та практичного виконання змагальних завдань, формування готовності учнів до захисту України.

У даному науковому дослідженні охарактеризовано педагогічні підходи у формуванні особистісних якостей під час військово-патріотичної роботи зі спортсменами військового хортингу, визначено особливості патріотичного світогляду учнів спортивних секцій та гуртків військового хортингу закладів освіти, системи національно-патріотичних цінностей військового хортингу для тренування школярів і студентів, чинники науково-інноваційного підходу до змісту, форм і методів проведення заходів з військово-патріотичного виховання та освоєння спортивно-прикладних цінностей військового хортингу школярами і студентами, які займаються у спортивних секціях закладів освіти.

Дослідження проводилося для аналізу методик підвищення загальнофізичної підготовки, військово-патріотичного виховання та основ патріотизму школярів і студентів, розкрито методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу з військового хортингу в закладах вищої освіти та військово-патріотичного виховання молоді.

Визначено, що відповідно до поставленої мети окреслено такі комплексні навчальні та виховні завдання: ознайомлення учнівської молоді з основами нормативно-правового забезпечення захисту України, цивільного захисту та охорони життя і здоров’я; усвідомлення учнівською молоддю свого обов’язку щодо захисту України у разі виникнення загрози суверенітету та територіальній цілісності держави; набуття знань про функції Збройних Сил України та інших військових формувань, їх характерні особливості; засвоєння основ захисту України, цивільного захисту, домедичної допомоги, здійснення психологічної підготовки учнівської молоді до захисту України; підготовка учнів до

захисту України, професійної орієнтації молоді до служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, визначених чинним законодавством, до захисту життя і здоров'я, забезпечення власної безпеки і безпеки інших людей у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часу.

Особливої актуальності набувають ці завдання саме сьогодні, коли Збройні сили України потребують підготовленого резерву, і саме сучасна школа може забезпечити виконання цього завдання, адже саме на заняттях з предмета “Захист України” сто відсотків допризовної молоді здобувають знання та компетенції з початкової військової підготовки, формують почуття високої патріотичної свідомості та національної гідності.

Перспективи подальшого дослідження. Подальша робота в напрямі вивчення методів виховання учнів спортивних секцій, формування у них військово-патріотичного світогляду планується з метою поліпшення культури спортивної діяльності за підтримки тренерів-викладачів, укріплення здоров'я, стабільних навичок військово-прикладного характеру, самоконтролю та психічної саморегуляції спортсменів військового хортингу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Асташевський С. В. Особливості вивчення прийомів рукопашної сутички за методиками військового хортингу / С. В. Асташевський, Е. А. Єрмоєнко // Військовий хортинг України : науково-популярний журнал. – Львів, 2023. – Вип. 2. – С. 29–45.

2. Бабанов Т. І. Якісне виконання імітаційних формальних комплексів бойового хортингу як вид змагальної програми для спортсменів / Т. І. Бабанов, Е. А. Єрмоєнко, Є. М. Сокол // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1156–1173.

3. Бортничук О. О. Проведення спортивних сутичок за регламентом змагань з бойового хортингу / О. О. Бортничук, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1070–1088.

4. Буртненко С. О. Вдосконалення та розвиток координаційних здібностей учнів спортивної секції бойового хортингу / С. О. Буртненко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1261–1275.

5. Ващенко О. Д. Система виховання рухових здібностей учнів спортивної секції бойового хортингу / О. Д. Ващенко, Е. А. Єрмоєнко, І. І. Дмитрук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1196–1211.

6. Величко А. В. Особливості планування та структура занять бойовим хортингом для школярів з ослабленим здоров'ям / А. В. Величко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 538–556.

7. Вирський Б. С. Програмні вимоги і зміст спеціальних вправ для проведення заліку на підвищення кваліфікаційного ступеня у системі бойового хортингу / Б. С. Вирський, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1003–1023.

8. Вирупаєв В. М. Основи самостійного визначення кількості спеціальних вправ та фізичного навантаження у процесі планування занять з бойового хортингу / В. М. Вирупаєв, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 481–500.

9. Гречаний О. М. Показники військово-спортивної готовності учнів спортивної секції бойового хортингу до захисту інтересів України / О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня

2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 812–824.

10. Димитренко В. Б. Бойовий хортинг як гідний наступник оборонного звичаю українського народу / В. Б. Димитренко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 693–713.

11. Доброгорський С. В. Суддівська термінологія та класифікація суддівських жестів на змаганнях з бойового хортингу / С. В. Доброгорський, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1108–1128.

12. Дяченко С. В. Вдосконалення провідних фізичних якостей спортсменів бойового хортингу за рахунок координації вправ і навантаження / С. В. Дяченко, Е. А. Єрмоєнко, І. В. Шевчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1174–1195.

13. Ельконін Д. С. Основи вдосконалення швидкісних якостей в учнів спортивної секції бойового хортингу / Д. С. Ельконін, Е. А. Єрмоєнко, С. Я. Федорчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1230–1245.

14. Єрмоєнко В. Е. Підготовка майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту до використання національних засобів хортингу у професійній діяльності : кваліфікаційна робота / В. Е. Єрмоєнко ; наук. кер. Н. Ю. Довгань ; Мін-во фінансів України, Держ. податковий ун-т, Ф-т соціально-гуманітарних технологій та менеджменту, Каф. фізичного виховання, спорту та здоров'я. — Ірпінь, 2023. – 90 с.

15. Єрмоєнко В. Е. Планова підготовка майбутніх спеціалістів з фізичної культури і спорту до впровадження національних засобів українського хортингу у професійній діяльності / В. Е. Єрмоєнко // Експериментальна робота магістра / за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт». – Державний податковий університет, 2023. – 9 с.

16. Єрмоєнко Е. А. Багаторічна підготовка атестованих спортсменів / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 285–303.

17. Єрмоєнко Е. А. Біологічний потенціал спортсмена та соціальні умови його здоров'я / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 164–184.

18. Єрмоєнко Е. А. Бойове корення і сучасне призначення школи бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 21–236.

19. Єрмоєнко Е. А. Бойове коріння і сучасне призначення бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 82–145.

20. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як ефективна система вдосконалення особистості бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 237–398.

21. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб військової підготовки та явище бойової культури українців / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 65–82.

22. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як спорт – фактор миру та дружби між народами / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 145–161.

23. Єрмоєнко Е. А. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 52–65.

24. Єрмоєнко Е. А. Впровадження дитячого гуртка з бойового хортингу для молодших школярів у закладі загальної середньої освіти : навч. програма / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – 106 с.

25. Єрмоєнко Е. А. Дослідно-експериментальні шляхи перевірки рівня працездатності м'язів великих м'язових масивів кваліфікованих спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 603–615.
26. Єрмоєнко Е. А. Дослідження висококонкурентного виду національного єдиноборства бойового хортингу щодо засобів підготовки військовослужбовців України / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 761–796.
27. Єрмоєнко Е. А. Дослідження показників функціональних резервів організму учнів спортивних секцій та коригування тренувального режиму фізичного навантаження учнів / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 714–760.
28. Єрмоєнко Е. А. Досліджувана система самозахисту на генетичній пам'яті українського народу у вигляді бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 714–760.
29. Єрмоєнко Е. А. Елементи бойового хортингу на уроці фізичної культури в школі. 5 клас : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – ГС «ВФХ», 2023. – 124 с.
30. Єрмоєнко Е. А. Загальна робоча програма навчально-тренувальних занять з бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Повний збірник навчально-тренувальних програм з бойового хортингу для різних груп населення / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – С. 22–67.
31. Єрмоєнко Е. А. Загальна робоча програма фізкультурно-оздоровчих занять з бойового хортингу для різних груп населення / Е. А. Єрмоєнко // Повний збірник навчально-тренувальних програм з бойового хортингу для різних груп населення / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – С. 96–115.
32. Єрмоєнко Е. А. Загальна робоча програма фізкультурно-оздоровчих занять з бойового хортингу для дітей / Е. А. Єрмоєнко // Повний збірник навчально-тренувальних програм з бойового хортингу для різних груп населення / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – С. 68–95.
33. Єрмоєнко Е. А. Засоби навчання в бойовому хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – 519 с.
34. Єрмоєнко Е. А. Зміст програми теоретичних занять з бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – С. 243–258.
35. Єрмоєнко Е. А. Коригування фізичних можливостей осіб з інвалідністю та адаптація до можливих навантажень на заняттях з бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 557–571.
36. Єрмоєнко Е. А. Критерії високої професійної готовності співробітників правоохоронних органів / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 4. – Ч. 3. – С. 34–46.
37. Єрмоєнко Е. А. Медико-педагогічні аспекти впливу бойового хортингу на організм спортсмена / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – С. 228–236.
38. Єрмоєнко Е. А. Методи медичного обстеження учнів шкільної спортивної секції бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 523–537.
39. Єрмоєнко Е. А. Методика оцінювання показників тестувальних анкет учнів спортивної секції бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України

: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 588–602.

40. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для проведення занять у позакласний час з молодшими школярами 1–4 класів / Е. А. Єрмоєнко // Повний збірник навчально-тренувальних програм з бойового хортингу для різних груп населення / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – Ч. 1. – С. 4–54.

41. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для проведення занять у позакласний час з учнями середнього шкільного віку 5–9 класів / Е. А. Єрмоєнко // Повний збірник навчально-тренувальних програм з бойового хортингу для різних груп населення / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – Ч. 1. – С. 55–117.

42. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для проведення занять у позакласний час з учнями старшого шкільного віку 10–11 класів / Е. А. Єрмоєнко // Повний збірник навчально-тренувальних програм з бойового хортингу для різних груп населення / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – Ч. 1. – С. 118–159.

43. Єрмоєнко Е. А. Оздоровча програма спортивних занять з бойового хортингу для представників різних груп населення / Е. А. Єрмоєнко // Повний збірник навчально-тренувальних програм з бойового хортингу для різних груп населення / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – С. 96–115.

44. Єрмоєнко Е. А. Основні аспекти бойового хортингу як професійно-прикладного виду єдиноборства / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 258–269.

45. Єрмоєнко Е. А. Основні орієнтири програми щодо організації тренувальної роботи з бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Програмний матеріал з бойового хортингу для організації занять ; Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС НФБХУ, 2023. – С. 3–34.

46. Єрмоєнко Е. А. Передумови виникнення та філософське підґрунтя бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 21–52.

47. Єрмоєнко Е. А. Повний збірник навчально-тренувальних програм з бойового хортингу для різних груп населення : навч. програма / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – 205 с.

48. Єрмоєнко Е. А. Популяризація здорового способу життя у середовищі бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 219–228.

49. Єрмоєнко Е. А. Прадавній традиційний звичай проведення сутичок як підґрунтя формування системи українського бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 635–650.

50. Єрмоєнко Е. А. Програма і практичні завдання щодо викладання бойового хортингу на уроках фізичної культури в загальноосвітній школі : навч. програма / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Ірпінь, 2023. – 153 с.

51. Єрмоєнко Е. А. Програма секційних занять з бойового хортингу для дитячих груп : навч. програма / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – 188 с.

52. Єрмоєнко Е. А. Програма тренувальних занять спортивної секції з бойового хортингу для студентів і курсантів закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Повний збірник навчально-тренувальних програм з бойового хортингу для різних груп населення / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – С. 4–21.

53. Єрмоєнко Е. А. Програмний матеріал з бойового хортингу для організації занять : навч. програма / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС НФБХУ, 2023. – 444 с.

54. Єрмоєнко Е. А. Розділ змагань «Борцівська сутичка» / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 371–379.

55. Єрмоєнко Е. А. Розділ змагань «Рукопашна сутичка» / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 322–371.
56. Єрмоєнко Е. А. Розділ змагань «Самозахист» / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 379–385.
57. Єрмоєнко Е. А. Розділ змагань «Форма» / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 385–396.
58. Єрмоєнко Е. А. Складові здорового способу життя спортсмена бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 184–214.
59. Єрмоєнко Е. А. Теорія і методика бойового хортингу як наукова і навчальна дисципліна / Е. А. Єрмоєнко // Засоби навчання в бойовому хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 237–243.
60. Єрмоєнко Е. А. Учасники змагань з бойового хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 316–322.
61. Єрмоєнко Е. А. Характеристика правил спортивних змагань з бойового хортингу / Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ: ГС «НФБХУ», 2023. – С. 303–316.
62. Калинко О. Р. Критерії суддівських оцінок та визначення загального результату змагальної сутички з бойового хортингу / О. Р. Калинко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1089–1107.
63. Карасевич С. А. Класифікація базової та індивідуальної техніки бойового хортингу у програмі вдосконалення технічної готовності учнів / С. А. Карасевич, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1276–1291.
64. Ковтун В. В. Прояв функціональних аспектів раціонального і здорового способу життя учня спортивної секції з бойового хортингу / В. В. Ковтун, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 923–936.
65. Кондратюк О. І. Формування у школярів патріотичних якостей виховними засобами військового хортингу / О. І. Кондратюк, Е. А. Єрмоєнко // Військовий хортинг України : науково-популярний журнал. – Львів, 2023. – Вип. 2. – С. 67–82.
66. Короленко Ю. Ю. Професійні обов'язки судді в роботі суддівської колегії змагань з бойового хортингу / Ю. Ю. Короленко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1036–1052.
67. Костенко Р. І. Застосування дихальної гімнастики бойового хортингу для профілактики захворювань та оздоровлення / Р. І. Костенко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 332–347.
68. Кузьмук М. І. Моральні підстави формування сильного характеру учня спортивної секції бойового хортингу / М. І. Кузьмук, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 825–839.
69. Лисенко В. Р. Основні показники і характеристика позитивного впливу від тренувальних занять бойовим хортингом / В. Р. Лисенко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 909–922.
70. Литовченко Д. М. Суть змагань з боротьби у вигляді основної програми спортивних змагань з бойового хортингу / Д. М. Литовченко, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Палій // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1129–1142.

71. Марченко В. В. Основні показники і характеристика позитивного впливу від тренувальних занять бойовим хортингом / В. В. Марченко, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 890–908.
72. Мельник Н. М. Набуття ціннісних орієнтацій особистості спортсмена у результаті занять військовим хортингом / Н. М. Мельник, Е. А. Єрьоменко // Військовий хортинг України : науково-популярний журнал. – Львів, 2023. – Вип. 2. – С. 83–101.
73. Мельник Н. М. Формування ціннісних установок учнів спортивної секції військового хортингу на здоровий спосіб життя / Н. М. Мельник, Е. А. Єрьоменко // Військовий хортинг України : науково-популярний журнал. – Львів, 2023. – Вип. 2. – С. 175–192.
74. Мунтян І. В. Демонстрація вправ і прийомів бойового хортингу на шкільному уроці фізичної культури / І. В. Мунтян, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 412–427.
75. Норенко В. С. Розвиток тренувально-підготовчих методик спортивної системи бойового хортингу під впливом козацької військової традиції народу / В. С. Норенко, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 651–673.
76. Онопченко І. Б. Структура основної частини змагальної програми бойового хортингу з рукопашної сутички / І. Б. Онопченко, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1053–1069.
77. Пашенко П. Л. Система підготовки курсантів до служби в силових структурах держави / П. Л. Пашенко, Е. А. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 4. – Ч. 3. – С. 19–33.
78. Поливняний С. А. Основні параметри самоконтролю у процесі фізичних тренувань в системі хортингу / С. А. Поливняний, Е. А. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 4. – Ч. 3. – С. 47–63.
79. Приходько О. І. Складання регламенту занять та планування самостійних тренувань з метою освоєння прийомів бойового хортингу / О. І. Приходько, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 501–522.
80. Радченко Б. І. Укріпленість спортивних і культурних звичаїв бойового хортингу як національного односторонства українського народу / Б. І. Радченко, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 969–985.
81. Римарчук І. В. Загальні особливості виховного процесу особистості учня спортивної секції бойового хортингу / І. В. Римарчук, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 840–854.
82. Романко М. І. Виховна спрямованість формування у школярів відчуття патріотичного служіння українському народові / М. І. Романко, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 797–811.
83. Сафонов І. Р. Методи організації розвивального і здоров'язберігального середовища у процесі занять з бойового хортингу / І. Р. Сафонов, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 463–480.
84. Стадник Д. М. Теоретичні та практичні засади виду спорту бойового хортингу як впливового засобу формування фізичної культури людини / Д. М. Стадник, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та

діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 953–968.

85. Степаненко С. С. Використання провідних засобів удосконалення силових якостей учнів у процесі занять бойовим хортингом / С. С. Степаненко, Е. А. Єрмоєнко, С. Я. Федорчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1212–1229.

86. Тодорук С. І. Виховна система хортингу на захисті інтересів України / С. І. Тодорук, Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 4. – Ч. 3. – С. 5–18.

87. Трощенко В. Ю. Біологічні та соціальні умови укріплення здоров'я учнів спортивної секції бойового хортингу / В. Ю. Трощенко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 855–871.

88. Турчинський В. Є. Критерії оцінювання якості демонстрації техніки прийомів самозахисту на змаганнях з бойового хортингу / В. Є. Турчинський, Е. А. Єрмоєнко, В. П. Кривенко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1143–1155.

89. Устименко І. В. Засоби розвитку вольових якостей для вдосконалення спеціальної витривалості учнів спортивної секції бойового хортингу / І. В. Устименко, Е. А. Єрмоєнко, В. П. Голуб // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 1246–1260.

90. Федина Ю. О. Теоретичні та практичні засади виду спорту бойового хортингу як впливого засобу формування фізичної культури людини / Ю. О. Федина, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 937–952.

91. Федорчук С. Я. Впровадження спортивної секції з бойового хортингу в середній школі : метод. посіб. / С. Я. Федорчук, Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2023. – 120 с.

92. Хоружевський О. Д. Основні показники і характеристика позитивного впливу від тренувальних занять бойовим хортингом / О. Д. Хоружевський, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 872–889.

93. Цуркан Ю. М. Експериментальний аналіз тестування показників навантаження для визначення рівня працездатності учнів спортивної секції бойового хортингу / Ю. М. Цуркан, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 572–587.

94. Шило О. М. Основні орієнтири здорового способу життя спортсмена військового хортингу / О. М. Шило, Е. А. Єрмоєнко // Військовий хортинг України : науково-популярний журнал. – Львів, 2023. – Вип. 2. – С. 6–28.

95. Шило О. М. Особливості виконання військового обов'язку в запасі після служби в армії / О. М. Шило, Е. А. Єрмоєнко // Військовий хортинг України : науково-популярний журнал. – Львів, 2023. – Вип. 2. – С. 193–208.

96. Шило О. М. Принципи фізичної підготовки та оздоровлення спортсменів засобами військового хортингу / О. М. Шило, Е. А. Єрмоєнко // Військовий хортинг України : науково-популярний журнал. – Львів, 2023. – Вип. 2. – С. 102–119.

97. Щербаков А. А. Порядок і структура проведення атестації на підвищення ступеня з бойового хортингу / А. А. Щербаков, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 986–1002.

98. Ющенко С. Л. Опанування падіннями та страхуваннями тіла за методиками виду спорту бойового хортингу на уроці фізичної культури / С. Л. Ющенко, Е. А. Єршоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 428–445.

99. Ярошевський Д. М. Відновлення та реабілітація фізичної та психічної активності людини методами бойового хортингу / Д. М. Ярошевський, Е. А. Єршоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – Ч. 1. – С. 616–634.

Chobotar M. V., Yeromenko E. A.

Federation of Military Horting of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Pedagogical workers in the implementation of military-patriotic work in educational institutions using methodological tools of military horting

***Abstract.** This scientific article describes pedagogical approaches in the formation of personal qualities during military-patriotic work with military horting athletes, identifies features of patriotic worldview of students of sports sections and military horting clubs of educational institutions, system of national-patriotic values of military horting for training schoolchildren and students. scientific and innovative approach to the content, forms and methods of military-patriotic education and development of sports and applied values of military horting by schoolchildren and students engaged in sports sections of educational institutions. The study was conducted to analyze methods of improving general physical training, military-patriotic education and the basics of patriotism of schoolchildren and students, revealed guidelines for organizing the educational process of military horting in higher education and military-patriotic education of youth. It is noted that in accordance with the set goal the following complex educational and upbringing tasks are outlined: acquaintance of student youth with the basics of normative-legal provision of protection of Ukraine, civil protection and protection of life and health; awareness of students of their duty to protect Ukraine in the event of a threat to the sovereignty and territorial integrity of the state; acquisition of knowledge about the functions of the Armed Forces of Ukraine and other military formations, their characteristics; mastering the basics of defense of Ukraine, civil defense, home care, psychological training of students to defend Ukraine; training students to defend Ukraine, professional orientation of young people to serve in the Armed Forces of Ukraine and other military formations defined by current legislation, to protect life and health, ensure their own safety and the safety of others in peacetime and wartime emergencies. These tasks become especially relevant today, when the Armed Forces of Ukraine need a prepared reserve, and it is the modern school that can ensure the implementation of this task, because it is in classes on "Defense of Ukraine" that one hundred percent of pre-conscription youth acquire knowledge and competencies in initial military training. a sense of high patriotic consciousness and national dignity.*

***Key words:** involvement of teachers and athletes, pedagogical approaches, military horting, personal qualities, military-patriotic work, national-patriotic values.*